

2020-01-27 Mötesanteckningar samrådiskonsultation Länsstyrelsen och Tasman Metals kring Norra Kärr

Deltagare

Länsstyrelsen Östergötland

Ulrika Larsson, Adam Bergner, Karl-Martin Axelsson, Kerstin Kempe och Anders Eliasson

Länsstyrelsen Jönköping

Emma Willaredt, Mari-Janne Möller, Måns Lindell och Jens Mattsson

Tasman Metals AB

Mark Saxon, tfVD Leading Edge Materials Corp., Styrelseledamot Tasman Metals AB

Filip Kozlowski, Styrelseledamot Leading Edge Materials Corp. (förde mötesanteckningar)

Magnus Leijd, Styrelseledamot Tasman Metals AB

Tomas Underskog, Advokat Åberg & CO

Mötet

Mark Saxon introducerar Leading Edge Materials Corp.

Leading Edge Materials ("LEM", "Bolaget") är ett kanadensiskt bolag med säte i Vancouver, vars aktie är noterad på Toronto Venture Exchange och Nasdaq First North Stockholm. Bolaget har en portfölj av olika projekt med fokus på det som kallas innovationskritiska metaller. Utöver projektet i Norra Kärr äger bolaget en grafitgruva i Hälsningland, bedriver prospektering efter litium i Hälsingland och prospektering efter nickel och kobolt i Rumänien.

LEM kom till Norra Kärr 2009 och har sedan dess fokuserat sitt arbete på att utveckla en gruvbrytning och anrikning av sällsynta jordartsmetaller. Historiken kring Norra Kärr är lång och mineraliseringen på plats beskrevs för första gången i geologisk litteratur för över 100 år sedan. Projektet ägdes Boliden under en stor del av 1900-talets andra hälft som hade för avsikt att utvinna fyndigheten för nephelin. Sällsynta jordartsmetaller är en nyckelkomponent i den energiomställning som drivs av Sveriges målsättning att bli klimatneutralt år 2045. Norra Kärr är en av få unika mineraliseringar i världen då den är särskilt berikad av Dysprosium, ett viktigt mineral som främst används vid tillverkning av permanenta magneter som är en kritisk komponent i elmotorer och vindkraftverk.

LEM har över åren investerat över 100 miljoner kronor i att driva projektet framåt. En milstolpe var publiceringen av en Pre-Feasibility Study av projektet som till stor del legat till grund för den bearbetningskoncessionsansökan som sedan har avhandlats. Mark poängterade att arbete utfört av bolaget efter det skapat en rad förutsättningar för förbättringar av projektet med avseende på t.ex. landnyttjande, gruvavfall och vattenförbrukning.

Tomas presenterar legal översikt av tillståndprocessen för Norra Kärr

2013 beviljades företaget en bearbetningskoncession för fyndigheten. Denna bearbetningskoncession överklagades till regeringen som sedan fastställde Bergsstatens beviljande av bearbetningskoncessionen. Regeringens beslut överklagades till Högsta Förvaltningsdomstolen som utifrån en ny tolkning av Minerallagen hävdade regeringens beslut att fastställa beviljandet av en bearbetningskoncession. Status på bearbetningskoncessionen återgick här till ansökan och nya yttranden kom in från Länsstyrelsen där bland annat önskemål om Natura2000 prövning inkom. Bolaget delar inte åsikten att en Natura2000 prövning är nödvändig inför ansökan och behandling av tillstånd till bearbetning men har beslutat att inleda sådan prövning för att få processen att röra sig framåt, vilket ledde till dagens avgränsningssamråd. Tomas nämner att bolaget överväger att föreslå regeringen att ta till sig även ansökan om tillstånd under Natura2000 så att dessa handläggs tillsammans.

Tomas går igenom det till Länsstyrelsen inskickade samrådsunderlaget

Samrådsunderlaget skall inte läsas isolerat utan en del av nödvändig information underbyggs av tidigare handlingar som t.ex. bearbetningskoncessionsansökan. Ulrika kommenterar att den typen av information ska skickas in och diarieförs separat även i detta ärende. Tomas redogör för att man avser att inkludera tre Natura2000 områden – Vättern (som består av 4 Natura2000 områden), Holkaberget och Narbäck. Vidare avser man inte inkludera Svartåns mynning. På frågan om LSTs åsikt kring detta ges var att man är överens.

Samrådsunderlaget går igenom översiktligt för utvalda avsnitt

Avsnitt 3.0

Tomas redogör för att man ser att två av de större anläggningsdelarna kan komma att påverka Natura2000 områden. **Sandmagasinet med tillhörande klarningsdammar** kan möjligen ha påverkan på Natura2000 områden på grund av de flödesförändringar som väntas samt vid en oväntad händelse om ett dammbrott i den norra delen skulle ske. **Pumpanläggning för gruvvatten (länshållning)** som väntas leda ut vatten till Stavabäcken som mynnar i Vättern. Ulrika kommenterar här att Narbäcken också är utpekad och att detta generellt är en av de största bristerna i underlaget eftersom det kom en ny beverandeplan för Narbäcken 2018. Hon skall återkomma till detta senare i mötet.

Avsnitt 4.0

Tomas går igenom den översiktskarta som återfinns på sida 3 i underlaget.

Avsnitt 5.2

Tomas går igenom den karta på sida 5 som visar avrinningsområden och Natura2000 områden som stöd för informationen kring eventuella flödesförändringar. Han beskriver tabellen på sida 6 och hänvisar även till summeringen av analysen på nedre delen av denna sida.

Avsnitt 5.3

Tomas beskriver det arbete som gjorts kring avfallskaraktärisering i syfte att kvantifiera eventuell utlakning av metaller från framtida avfallsupplag samt genom avlett vatten från dagbrottet till

recipienterna. Redogörelse för ett urval av de metaller som är beräknade med laktest och hur man tittat på dagvatten. Summerar slutsatsen i sista paragrafen av avsnittet att en haltökning i Vättern vid avledning av länshållningsvattnet utifrån analyserna väntas bli ytterst begränsad, men att haltökningen lokalt nära Stavabäckens mynning kan bli högre på grund av att omblandning inte hunnit bli fullständig. Kommentar från LST att ytterligare arbete med Stavabäckens mynning bör vara en del av MKB.

Avsnitt 6.0

Redogörelse kring dammsäkerhetsfrågor, utifrån resonemang vad som skulle hända om det som inte skall hända händer. Förklaring att naturlig vattendelare som leder vatten söderut från utjämningsdamm och sand- och klarningsmagasinen. Tät damm i norr så frågan är vilken påverkan som kan väntas vid dammbrott i norr. Slutsats från LEMs sida är att ingen påverkan på Natura2000 områden är att vänta med grund i de lakberäkningar som bifogats i bearbetningskoncessionsansökan och i relation till akvatiskt liv. Kommentar att yttranden från tidigare processer skall läggas till och att Tomas skall kolla vilka dessa är.

Diskussion kring samrådet från september och understrykning av vilka avsnitt som är relevanta för samrådet.

Tomas lämnar över ordet till LST för kommentarer kring information som delats samt lämplig samrådsrets.

Frågan kring huruvida Golder Associates som är Tasman Metals tekniska konsult för projektet har specifik Natura2000 kompetens lyfts vilket besvaras av Tomas att de numera har en expert på området.

Ulrika sammanfattar LSTs förarbete

Samrådshandlingen

De bevarandeplaner som finns för Natura2000 områden är det viktigaste som skall ligga till grund för dokumentationen.

Vilka områden skall man pröva mot. Noen är riksintresse och inte Natura2000. Även om Svartåmynningen är Natura2000 ser man ingen risk för påverkan och kommer därför inte kräva att detta inkluderas. Det går däremot inte att utesluta påverkan på Natura2000 områdena Narbäcken, Holkaberg och Vättern med utgångspunkt i Miljöbalken och försiktighetsprincipen i denna. Fokus är på de risker för påverkan som finns och vattenhantering i stort. Det är detta som har legat till grund för LSTs synpunkter i tidigare yttranden.

Man bekräftar att det är ett stort och uppmärksammat projekt lokalt och nationellt varför man väntar sig att många kommer att vilja lämna synpunkter på bedömningen. Man väntar sig inte bara att experter yttrar sig utan även vanlig allmänhet. Det poängteras därför att utmaningen är att få till ett samråd och MKB som är tillgänglig för alla. Rekommendationen är att lägga krut på att få till ett material som är tydligt i avseende att detta bara handlar om Natura2000 prövning och inte tillståndsprövning för gruvverksamhet. Förslagsvis är utformning och språk sådant att alla kan ta till sig informationen. Till exempel kan man både inkludera enklare sammanfattningar men kompletterat med djuplodande avsnitt för experterna. LST skall återkomma med hur man kan

förbättra med text, kartor och bilder. Bland annat nämns att en ordlista skulle förenkla förståelsen av informationen.

Ulrika redogör översiktligt för vad Natura2000 innebär och vad prövningen gäller. Ett exempel är att prövningen inte skall behandla Vättern som dricksvattentäkt.

Vidare instruerar Ulrika att de senaste bevarandeplanerna för Natura2000 skall användas. LST återkommer med översiktliga synpunkter på vad som behöver ändras till det nuvarande utkastet till samrådsunderlag och till MKB. Ulrika förklarar att bevarandeplanerna är till för bland annat LST och verksamhetsutövare för att veta vad som behöver tas hänsyn till och t.ex. tänkbara hot. Tips från LST är att läsa bevarandeplanerna och fokusera på de delar där den tilltänkta verksamheten kan komma att påverka. Vad LST anser att LEM har missat; Utebliven eller olämplig skötsel av betesmark. Idag dricker betesdjur de direkt ur bäckarna i Narbäck och Holkaberg. Smutsigt vatten skulle direkt påverka betesdjur. Kemiska nedfall. Varför inget hot mer detaljerat. Buller och vibrationer, kan skada häckning i Vättern. Kopplat till utsläppet i vattendragen, gödande och grumlande ämnen när det väl kommer ut i Vättern. För Holkaberg står gruvbrytning specifikt nämnt i bevarandeplanen vilket måste kommenteras.

Ulrika visar upp Naturvårdsverkets kartvisare där man kan se detaljer kring de olika områdena med t.ex. bevarandeplaner och annan information.

Ulrika kommenterar samrådsunderlaget bit för bit

Bakgrunden till Natura2000 och prövningen kan utvecklas mer.

Pumpningen av länsvattnet bör det redogöras för om det går rakt ut eller om det kommer vara någon reningsanläggning mellan.

Tips med möjliga förbättringar på kartorna; Inkludera var Stavabäcken rinner ut i Vättern. Flödespilar på kanalerna. Olika begrepp på anläggningarna i bild jämfört med text. En idé; 3d karta eller höjddatamodell så att man tydligare ser terrängen. Inte till samrådshandling men till MKB. Grundvattenpåverkan bör också visas.

Uppdatering av beskrivningar av de olika Natura2000 områdena.

Skriv ut Porsarp på kartan.

Flöden och vattenkemi; LST skall sammanfatta skriftligen

Vattenflöden, ha med maxflöden.

Influensområden kartan, märk ut Natura2000 områden. 3d karta som visar djupet av brytningen, specifikt djupet i förhållande till Vätterns djup.

Vattenkemin; Vättern är uppdelat i fyra stora Natura2000 områden delade med administrativa gränser. Antal mindre områden som t.ex. Norra Skärgården som är mer specifika. Ingen anledning att titta specifikt på dessa mindre områden i norr. Dock svårt att bara pröva mot de södra och östra områdena eftersom alla områden hänger ihop. Ser framför sig att hela Vättern skall prövas och därmed att prövning ska ske mot de fyra stora Natura2000 områdena i Vättern.

Fråga från en av vattenhandläggarna kring referens på varför 5% används som siffra för hur mycket av de lakbara metallmängderna som hamnar i dagbrottet och följer med länshållningsvattnet ut.

Tabell 3. Halterna, är det troliga eller är det worst case-scenario, kan de variera över tid? Vad skall man jämföra med? Bäckarna utgör inte vattenförekomster. Men MKN är trots allt det bästa verktyget LST har och det de är bekanta med. Kan inte bedöma om Kanadaregler är lämpliga. Ser helst att man använder MKN men skulle Kanadaregler användas ska dessa förklaras grundligt.

Gällande grumling och gödande ämnen så är det lokala området vid Stavabäckens mynning det som är viktigast.

Nämns en händelse 2007 med höga vattenflöden då hela vägen spolades ner. Olyckor som denna med erosion och rasrisk är viktigt att ta med utifrån risken för ett högre flöde. Rädsla från boende som har sett det hända tidigare. Ännu mer grumling i Vättern vid sådan olycka.

Alla tabeller skulle tjäna på mer förklaring var de kommer ifrån. Förtydliga tillkomsten.

Utsläpp av metaller på lång sikt. Jämvikt efter 50år. Kontrollera med Mats Trybom, ansvarig för en av Tasman Metals AB finansierad rapport. Relevant för MKB.

Påverkan på akvatiskt liv: Mynningen av Stavabäcken är ett viktigt reproduktionsområde för Vätternröding. Vätternrödingen är en av de typiska arterna för Vättern. Inte utpekad i artdirektivet men är ändå en av de typiska arterna. Finns bara i Vättern, är en ishavsrelikt och leker vid Stavabäcken.

Hela avsnittet 5.4 behöver byggas ut i samrådshandlingen men framförallt i MKB.

Liknande den karta över Holkabergets Natura2000 område bör även finnas för Narbäck och Vättern. Förklara legenden med koder.

Dammsäkerhetsfrågor och olika alternativ kring dammplacering återkommer vid MKB.

Referenslistan: Tre bevarandeplaner som skall tas i beaktande. Lista på sakkunniga bör läggas till och dessa skall leva upp till kunskapskravet i kapitel 6 Miljöbalken.

Samrådsrets

Egentligen berörda parter runt hela Vätternområdet.

Samrådsredogörelsen, vilka skall den till; alla Länsstyrelser kring Vättern. Samma sak med kommunerna. Ställ till kommunen och deras natur och miljökompetens.

Ingen nödvändighet med Trafikförvaltningen, Räddningstjänsten, MSB, Försvarsmakten eller Kammarkollegiet. Boverket och trafikverket kan också tas bort. Riksantikvarieämbetet likaså. Jordbruksverket kan tas bort. Försvarsinspektören och kemikalieinspektionen kan tas bort.

Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket viktiga. SGI och SGU kan vara viktiga för t.ex. rasrisk och grundvatten.

Bergsstaten för observation.

SMHI borde läggas till med avseende på avrinningsområden.

LRF vill inkluderas med anledning av betesdrift och djurhållning. Vätternvårdsförbundet läggs till. Sveriges Sportfiske och Fiskevårdsförbund kan vara med. Vätterns fiskareförbund kan bidra med kunskap om fiske.

Rädda Vättern, förening som bör vara med. Jurist Gunilla Högberg Björck bör vara med som juridiskt ombud för en rad föreningar; Naturskyddsföreningen, Fältbiologerna, Urbergsgruppen Gränna och Föreningen svenskt landskapsskydd.

Markägare och djurhållare; Holkaberg ägs av Naturvårdsverket. Narbäck ägs av två bröder Roger och Ronnie Hjertstedt, markägare och djurhållare. Bröderna äger också fastigheter söder om bäcken. Samfällighet Gellingaryd ägs av syskongrupp Larsson. Där Stavabäcken rinner ner bör man ta med markägare som ligger uppström. Avats Förvaltnings AB, bröderna Gustavsson t.ex.. Sommarstuga som ägs av Håkan och Yvonne Lövgren kan vara av intresse eftersom de kan veta hur långt upp i bäcken fisken leker.

Fråga ställs till LST Jönköping men de har inget att tillägga.

Konstateras att LEM sköter kungörelse av samråd men att LST sköter densamma för MKB, efter ansökan om tillstånd.

Generell kommentar att vara väldigt tydliga med att detta samråd gäller Natura2000 prövning och inte tillståndsprövning för t.ex. gruvverksamhet. Rekommenderas även att förtydliga på de punkter där man väntar sig att information kommer att förtydligas ytterligare i MKB.

Övrigt

Måns ger förslag på studier som kan göras. Rekommenderar t.ex. att titta på den metallrapport som Tasman varit med och finansierat. Utifrån den rapporten togs en modell fram som numera underhålls av en konsult, Mats Trybom, fram till 2021. Vätternvårdsförbundet har både redan publicerat material men även pågående undersökningar i Stavabäckens mynning kring Vätternrödningens reproduktion. Dessa studier är relevanta för MKB.

För Natura2000 rekommenderas att följa de bevarandeplaner som finns och bocka av samtligt som finns utifrån art- och habitatdirektivet.

LEM uppmanas att konsultera LST om något med bevarandeplanerna är otydligt.

Indikativ tidsplan presenteras där samrådsunderlag går ut innan sommaren. Förslagsvis kommer en hemsida publiceras med detaljerad information. Under sommaren tas synpunkter in och allt sammanställs innan årsskiftet. Sedan kommer MKB ansökan.

Tomas skall skicka in kompletterande handlingar till Ulrika.

Ny översiktsplan i Ödeshögs kommun från samhällsbyggnadsdirektören nämns eftersom den nämner gruvdriften.

Mötet avslutas